

Dilyn llwybr y pererinion canoloesol

Mae olion trawiadol Abaty Dinas Basing yn dystiolaeth o gymuned grefyddol Sistersaidd llawn bwrlwm, oedd unwaith yn meddiannu tir ar draws Dyffryn Maesglas. Mae'r ffreutur lle'r arferai'r mynaich fwyta eu prydau yn dal i sefyll bron mor dal ag yr oedd yn wreiddiol. Sefydlwyd yr abaty yn 1131, ac fe ffynnodd hyd nes 1536, pan orchynnodd Harri'r VIII bod yr holl fynachlogydd yng Nghymru a Lloegr yn cael eu diddymu.

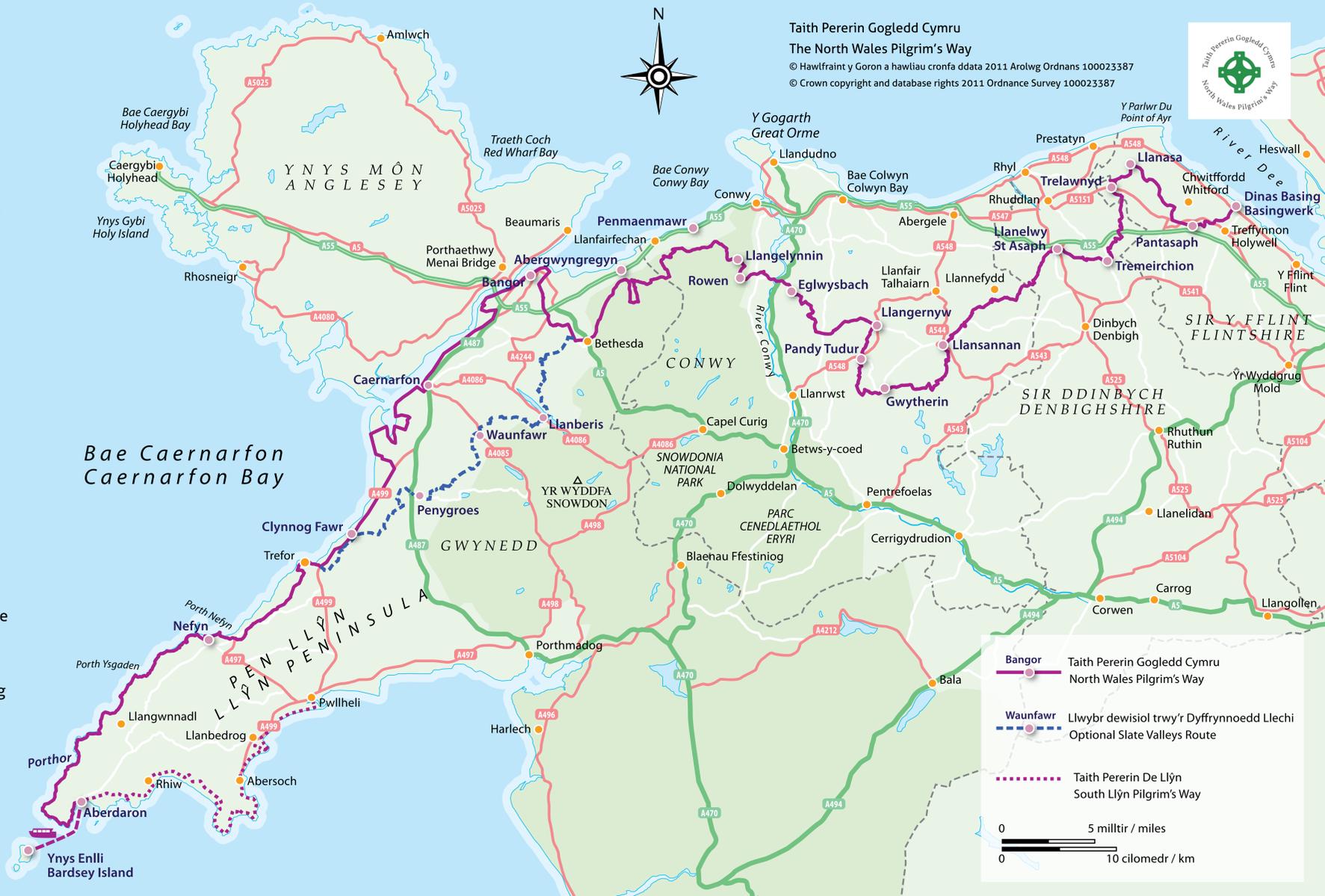
Heddiw, mae Llwybr Pererin Gogledd Cymru yn cychwyn yma, ac yn para am 130 o filltiroedd, sy'n rhoi cyfle i gerddwyr ddilyn ôl troed y pererinion canoloesol. Byddai'r teithwyr canoloesol hyn yn ymweld â chysgefydd oedd wedi'u cysegru i seintiau Cristnogol mewn eglwysi a ffynhonnau sanctaidd ar hyd eu taith tuag at Ynys Enlli.

Y cam nesaf ar y daith yw Ffynnon Santes Gwenffrewi yn Nhreffynnon. Cafodd Gwenffrewi ei dienyddio gan Caradog, bonheddwr ifanc oedd mewn cariad â hi, oedd wedi gwylltio am iddi ei wrthod. Daeth ewythr Gwenffrewi, sef Beuno Sant, â hi'n ôl yn fyw, ac fe darddodd dŵr o'r ddaear yn y fan lle roedd ei phen wedi cyffwrdd â'r llawr i greu ffynnon. Fe dreuliodd

Gwenffrewi weddill ei bywyd fel lleian wedi hynny. Daeth y ffynnon hon yn safle o bererindod, ac adeiladwyd capel fel man i bererinion weddi'o.

Camwch y tu allan i weld murlun ceramig hardd sy'n nodi man cychwyn y llwybr. Fe grëwyd y murlun gan bobl ifanc a'r arlunydd Neil Dalrymple, ac mae'n darlunio'r llwybr cyfan at Ynys Enlli.

Abaty Dinas Basing.
Basingwerk Abbey.
© PhotolibaryWales.com

Taith Pererin Gogledd Cymru
The North Wales Pilgrim's Way
© Hawlfraint y Goron a hawliau cronfa ddata 2011 Arolwg Ordnans 100023387
© Crown copyright and database rights 2011 Ordnance Survey 100023387

On the trail of medieval pilgrims

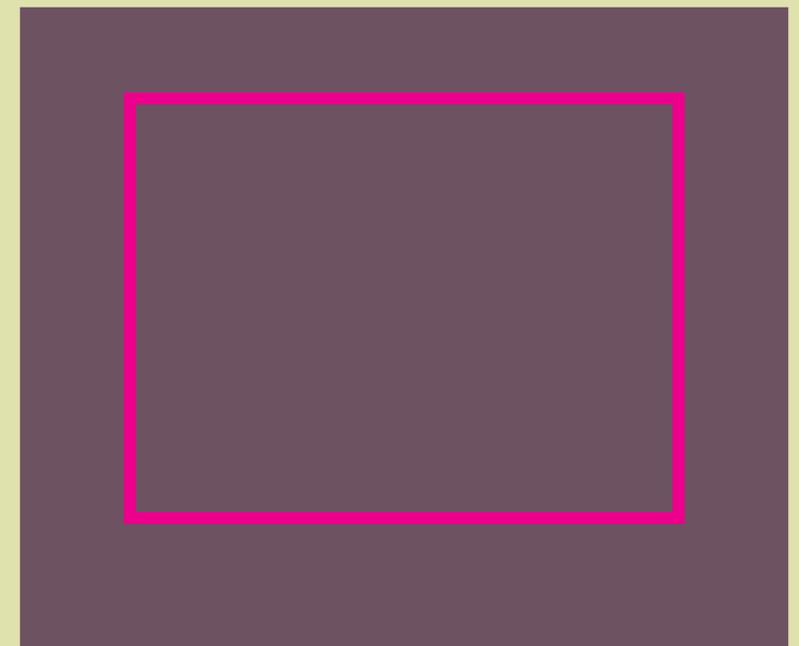
The impressive ruins of Basingwerk Abbey are evidence of a bustling Cistercian religious community, which once held land across the Greenfield Valley. The refectory, where the monks ate their meals, still stands at almost its full height. Founded in 1131, the abbey thrived until 1536, when King Henry VIII ordered the destruction of all monasteries in Wales and England.

Today the North Wales Pilgrim's Way begins here, and continues for 130 miles, giving walkers an opportunity to follow in the footsteps of medieval pilgrims. These medieval travellers visited shrines dedicated to Christian saints at churches and holy wells on their journey towards Bardsey Island.

The next stop on the route is St Winefride's Well at Holywell. Winefride was beheaded by Caradog, a suitor angry because she rejected his advances. Winefride's uncle, St Beuno, brought her back to life and a spring of water appeared where her head had touched the ground. Winefride then spent the rest of her life as a nun. The well supplied by the spring became a site of pilgrimage, and a chapel was built as a place for pilgrims to pray.

Step outside to see a beautiful ceramic mural marking the starting point of the trail. Created by young people and the artist Neil Dalrymple, it depicts the whole route to Bardsey.

Ffynnon Santes Gwenffrewi.
St Winefride's Well.
© Cyngor Sir y Fflint / Flintshire County Council

DILYNWCH Y STORI

Ffynnon Santes Gwenffrewi a'i Chapel, Treffynnon – beth am fynd am dro i'r safle gwyrthiol sydd wedi denu pererinion am dros 13 o ganrifoedd, y cyfnod hiraf o bererindod parhaus ym Mhrydain.

FOLLOW THE STORY

St Winefride's Well and Chapel, Holywell – make a trip to a miraculous site which has attracted pilgrims for over 13 centuries, the longest period of continuous pilgrimage in Britain.

Ein Treftadaeth
Our Heritage

Taith Pererin Gogledd Cymru

The North Wales Pilgrim's Way

© Hawlfraint y Goron a hawliau cronfa ddata 2011 Arolwg Ordnans 100023387

© Crown copyright and database rights 2011 Ordnance Survey 100023387

Dilyn llwybr y pererinion canoloesol

Mae olion trawiadol Abaty Dinas Basing yn dystiolaeth o gymuned grefyddol Sistersaidd llawn bwrllwm, oedd unwaith yn meddiannu tir ar draws Dyffryn Maesglas. Mae'r ffreutur lle'r arferai'r mynaich fwyta eu prydu yn dal i sefyll bron mor dal ag yr oedd yn wreiddiol. Sefydlwyd yr abaty yn 1131, ac fe ffynnodd hyd nes 1536, pan orchynnodd Harri'r VIII bod yr holl fynachlogydd yng Nghymru a Lloegr yn cael eu diddymu.

Heddiw, mae Llwybr Pererin Gogledd Cymru yn cychwyn yn Abaty Dinas Basing, ac yn para am 130 o filltiroedd, sy'n rhoi cyfle i gerddwyr ddilyn ôl troed y pererinion canoloesol. Byddai'r teithwyr canoloesol hyn yn ymweld â chysegrfeydd oedd wedi'u cysegru i seintiau Cristnogol mewn eglwysi a ffynhonnau sanctaidd ar hyd eu taith tuag at Ynys Enlli.

On the trail of medieval pilgrims

The impressive ruins of Basingwerk Abbey are evidence of a bustling Cistercian religious community, which once held land across the Greenfield Valley. The refectory, where the monks ate their meals, still stands at almost its full height. Founded in 1131, the abbey thrived until 1536, when King Henry VIII ordered the destruction of all monasteries in Wales and England.

Today the North Wales Pilgrim's Way begins at Basingwerk Abbey and continues for 130 miles, giving walkers an opportunity to follow in the footsteps of medieval pilgrims. These medieval travellers visited shrines dedicated to Christian saints at churches and holy wells on their journey towards Bardsey Island.

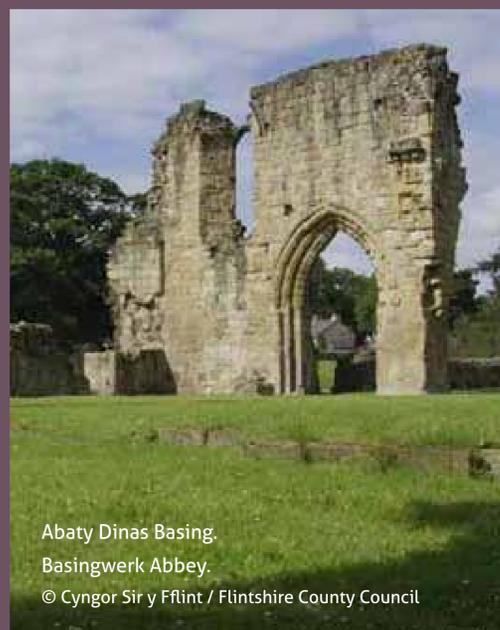

DILYNWCH Y STORI

Abaty Dinas Basing, Dyffryn Maesglas
– beth am ymweld ag olion hudol yr hen abaty, a gweld murlun trawiadol sy'n darlunio Llwybr Pererinion Gogledd Cymru.

FOLLOW THE STORY

Basingwerk Abbey, Greenfield Valley
– visit the atmospheric abbey ruins and see a striking mural illustrating the North Wales Pilgrim's Way.

Abaty Dinas Basing.
Basingwerk Abbey.
© Cyngor Sir y Fflint / Flintshire County Council

Llwybrau Etifeddiaeth Treffynnon

Dilynwch Llwybrau Etifeddiaeth Treffynnon o amgylch y dref ac ymhellach i gael gwybod mwy am chwedl Santes Gwenffrewi, y ffynnon sanctaidd, a sut y tyfodd a ffynnodd y dref. Mae'r Llwybrau yn cychwyn ger y panel y tu ôl i'r adeilad hwn. Gellir cael taflenni yma neu gallwch eu lawrlwytho o www.discoverflintshire.com

Holywell Heritage Trails

Follow the Holywell Heritage Trails around the town and beyond to find out more about the legend of St Winefride, her Holy Well and how the town of Holywell grew and prospered. The Trails start at the panel behind this building. Leaflets are available here or you can download one from www.discoverflintshire.com

Santes Gwenffrewi.
St Winefride.
© Cyngor Sir y Fflint / Flintshire County Council

Y wyrthiol Santes Gwenffrewi a'i ffynnon

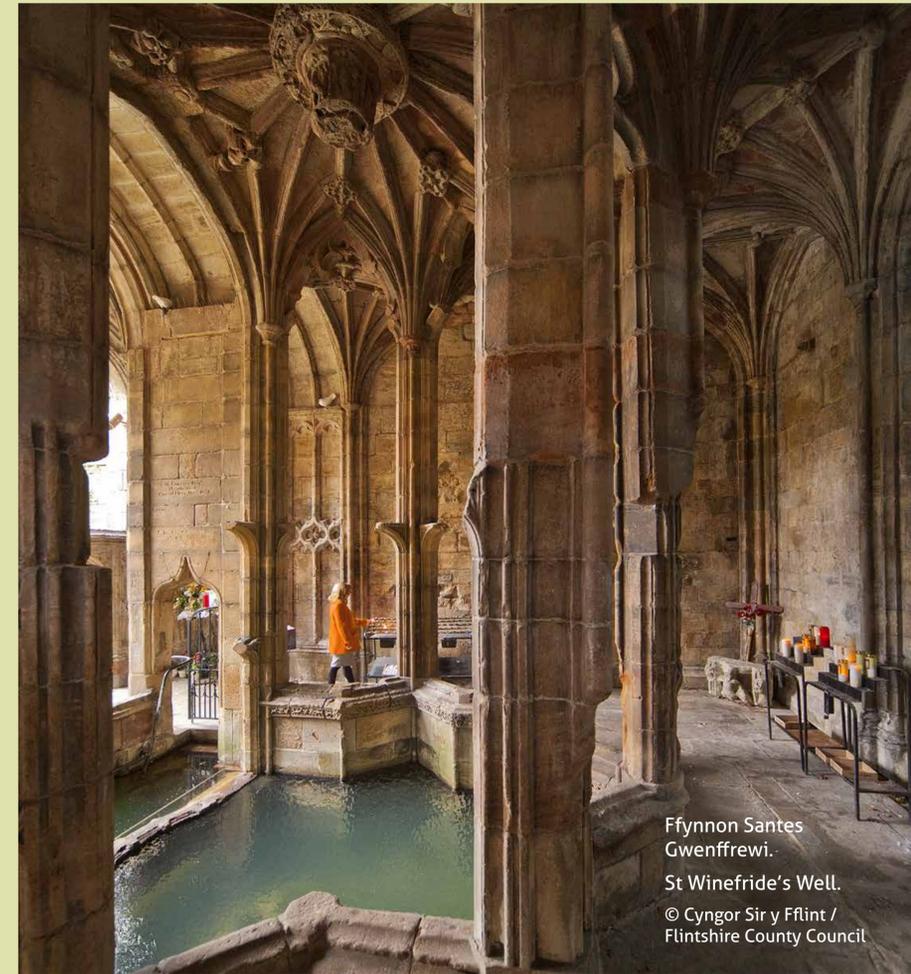
Mae chwedl Santes Gwenffrewi yn dyddio'n ôl i ddechrau'r 7fed ganrif. Cafodd Gwenffrewi ei dienyddio gan Caradog, bonheddwr ifanc oedd mewn cariad â hi, oedd wedi gwylltio am iddi ei wrthod. Daeth ewythr Gwenffrewi, sef Beuno Sant, â hi'n ôl yn fyw, ac fe darddodd dŵr o'r ddaear yn y fan lle roedd ei phen wedi cyffwrdd â'r llawr i greu ffynnon. Fe dreuliodd Gwenffrewi weddill ei bywyd fel lleian wedi hynny. Daeth y ffynnon hon yn safle o bererindod, ac adeiladwyd capel fel man i bererinion weddïo.

Roedd llif y dŵr i lawr o'r ffynnon yn Nhreffynnon mor gryf ar un adeg, roedd yn cyfrannu at bweru'r datblygiad diwydiannol i lawr yn y dyffryn.

The miraculous St Winefride and her well

The legend of St Winefride dates to the early 7th century. Winefride was beheaded by Caradog, a suitor angry because she rejected his advances. Winefride's uncle, St Beuno, brought her back to life and a spring of water appeared where her head had touched the ground. Winefride then spent the rest of her life as a nun. The well supplied by the spring became a site of pilgrimage, and a chapel was built as a place for pilgrims to pray.

The flow of water from the Holywell spring was once so strong, it was able to help power the industrial development down the valley.

Ffynnon Santes
Gwenffrewi.
St Winefride's Well.
© Cyngor Sir y Fflint /
Flintshire County Council

Llwybrau Etifeddiaeth Treffynnon

Dilynwch Llwybrau Etifeddiaeth Treffynnon o amgylch y dref ac ymhellach i gael gwybod mwy am chwedl Santes Gwenffrewi, y ffynnon sanctaidd, a sut y tyfodd a ffynnodd y dref. Mae'r Llwybrau yn cychwyn ger y panel y tu ôl i'r adeilad hwn. Gellir cael taflenni yma neu gallwch eu lawrlwytho o www.discoverflintshire.com

Holywell Heritage Trails

Follow the Holywell Heritage Trails around the town and beyond to find out more about the legend of St Winefride, her Holy Well and how the town of Holywell grew and prospered. The Trails start at the panel behind this building. Leaflets are available here or you can download one from www.discoverflintshire.com

DILYNWCH Y STORI

Eglwys Santes Gwenffrewi, Gwytherin – beth am fynd am dro i'r eglwys heddychlon hon, sy'n sefyll ar sylfeini lleiandy Gwenffrewi.

FOLLOW THE STORY

St Winefride's Church, Gwytherin – take a trip to this peaceful church, which stands on the foundations of Winefride's convent.

